

“การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น” ผลกระทบทางสังคมจากมุมมองเรื่องเพศของแม่ต่างรุ่น

บุรเทพ โชคนานุกุล¹ และ กมลชนก ขำสุวรรณ¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติเรื่องเพศของแม่วัยรุ่นที่มีรุ่นอายุ (cohort) แตกต่างกันในมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีไทย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มแม่วัยรุ่น ซึ่งตั้งครรภ์และคลอดลูกคนแรกในขณะที่ยังไม่ถึง 20 ปี โดยแบ่งออกเป็น 4 รุ่นอายุ ได้แก่ 1) อายุไม่เกิน 19 ปี 2) อายุ 20 - 39 ปี 3) อายุ 40 - 59 ปี และ 4) อายุ 60 - 79 ปี รวมจำนวน 60 คน และเป็นผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการศึกษา พบว่าแม่วัยรุ่นในแต่ละรุ่นอายุมีวิถีคิด ทัศนคติ และความเชื่อเรื่องเพศที่แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างของประสบการณ์ การอบรมเลี้ยงดู สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ต่างกันในแต่ละรุ่นอายุต่างๆ ทำให้เกิดทัศนคติ รูปแบบพฤติกรรมและการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน แสดงถึงช่องว่างในแต่ละรุ่นอายุที่มีความขัดแย้งกันระหว่างจารีตประเพณีและการยอมรับหลักการปฏิบัติในเพศจากเพื่อน โฆษณา และสื่อต่างที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้มีเพศสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในประเด็นความแตกต่างทางรุ่นอายุของสมาชิกในครอบครัว และควรนำเสนอการดำเนินชีวิตของแม่วัยรุ่นจากประสบการณ์จริง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ตลอดจนการดึงพ่อวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหา และการให้การสนับสนุนร่วมกันของทั้งสองครอบครัว ทั้งในเรื่องบทบาทของการเป็นพ่อ และการเป็นสามีที่ดี อันจะช่วยให้ความขัดแย้งภายในครอบครัวของทั้งสองฝ่ายลดลง และเพิ่มโอกาสในการกลับเข้าไปสู่การเรียนในโรงเรียนของทั้งพ่อและแม่วัยรุ่นได้อีกครั้ง

คำสำคัญ: การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น แม่วัยรุ่น ครอบครัวต่างรุ่นอายุ

¹ นักวิจัย, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

TEENS PREGNANT : SOCIAL IMPACT FROM THE INTRA-GENERATIONAL PERSPECTIVE

Burathep Chokthananukul¹, Kamolchanok Kamsuwan¹

ABSTRACT

The objective of this research article is to study the attitudes about sex and sexual behavior among women in different generations who were teen mothers. The focus is on attitudes in the socio-cultural context and traditions of Thailand. Data were collected by in-depth interviews and focus group discussions from 60 women whose first child was born when she was under 20 years old, and, at the time of data collection were in one of the following four age cohorts: 1) Under 20 years old; 2) 20-39 years old; 3) 40-59 years old; and 4) 60 - 79 years old. The respondents were living in Bangkok or its suburbs at the time of the data collection.

The result of the study found that teenage mothers in each age group have different attitudes and beliefs about sex, sexual behavior and teen pregnancy. Their personal experience as a teen mother, parenting, economic status, and social environment influenced their opinion about the challenges which a teen mother faces. Each cohort experienced a different pattern and level of conflict between Thai traditions, peer sexual norms, the advertising and media environment, and the progressive liberalization of Thai society toward teen sex and pregnancy.

Based on the findings of this study, it is recommended that there be more education and training for family members in how to communicate constructively about sex between generations. More open communication and understanding will help provide a type of social immunity for the younger generation and offer more realistic discussion of options and consequences. The new generation of youth need to have a comprehensive understanding of sex and how to prevent or manage the adverse consequences of teen sex. The current or potential male partner of a teen pregnancy needs to be an equal part of the education and communication process, and be ready to take full responsibility for adverse consequences of unsafe teen sex. This will reduce conflict within both families, and increase the chances of creating responsible teen parents and completion of their education at the optimal level.

KEY WORDS: pregnant teenagers, teenage mothers with differences cohort

¹ Researcher, Institute for Population and Social Research, Mahidol University

“การตั้งครรภในวัยรุ่น” ผลกระทบทางสังคมจากมุมมองเรื่องเพศของแม่ต่างรุ่น

บุรเทพ ไชยธรรมากุล¹, กมลชนก ชำสุวรรณ¹

บทนำ

ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในมิติทางเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ด้วยการพัฒนาประเทศในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวิถีการดำรงชีวิตของประชากรเป็นอย่างมาก และได้ส่งผลต่อรูปแบบของครอบครัวไทย วิถีคิดของคนในสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมทางสังคมไทย เพื่อให้สอดคล้องกับนิยามของการพัฒนาภายใต้วาทกรรมการพัฒนาของไทย (ไชยรัตน์ 2554: 21, 47) ในขณะที่ความรู้เท่าทันและความสามารถในการปรับตัวของคนในสังคมยังคงเป็นไปอย่างจำกัด ส่งผลให้ประชาชนและสังคมไทยต้องเผชิญกับวิกฤตค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างจากอดีต

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในด้านหนึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 10 - 19 ปี หรือที่เรียกว่า “วัยรุ่น” เช่น ปัญหาความรุนแรง ปัญหา ยาเสพติด การใช้สื่อเทคโนโลยีในทางที่ไม่เหมาะสม และปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่น หรือที่เรียกว่า “ท้องวัยรุ่น” ซึ่งประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยการตั้งครรภในวัยรุ่น นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากวัยรุ่นสู่การเป็นวัยผู้ใหญ่ กลายสภาพเป็น “แม่วัยรุ่น หรือ พ่อวัยรุ่น” ซึ่งสถานการณ์การตั้งครรภในวัยรุ่นนับว่า เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่มีความซับซ้อน และส่งผลกระทบในมิติต่างๆ ต่อประเทศ เช่น มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสาธารณสุข (โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ 2556: 56-69)

จากปัญหาปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่นที่เกิดขึ้น ได้ผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ดำเนินการศึกษาเพื่อมุ่งเสนอแนวทางในการแก้ไขการตั้งครรภในวัยรุ่นอย่างจริงจังและเร่งด่วน ทั้งในลักษณะของการศึกษาวิจัย และแนวทางในการปฏิบัติ แต่แนวโน้มของปัญหาดังกล่าวกลับไม่ได้ลดลง ซึ่งย่อมตีความได้ว่ายังคงมีประเด็นที่เป็นช่องว่างของปัญหา หรืองานวิจัย

¹ นักวิจัย, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่ดำเนินการอาจยังไม่ครอบคลุมในทุกมิติของปัญหา ส่งผลให้กระบวนการสร้างนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหามีสอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาคำอธิบายที่เหมาะสมในการใช้อธิบายบริบทของปัญหาดังกล่าวในสังคมไทยอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวทางการแก้ไขและข้อเสนอในเชิงนโยบายที่เหมาะสม เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีลักษณะเป็นพลวัตสูงและแตกต่างจากสิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านทัศนคติ ค่านิยม จารีต วัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างในแต่ละรุ่นอายุ (cohort) ของแม่วัยรุ่น เพื่อค้นหาความหมายและนำมาใช้ในการอธิบายสถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติ ค่านิยม จารีต วัฒนธรรมของสังคมไทยในประเด็นการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น โดยในการวิจัยดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้ทำการตั้งข้อสังเกตว่าการสื่อสารเรื่องเพศในสังคมไทย มีมุมมองและวิถีคิดเรื่องเพศที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับรุ่นอายุของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยที่ยังคงมีลักษณะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ประกอบด้วยสมาชิกหลายช่วงอายุที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือนเดียวกัน จึงเป็นผลให้คนในแต่ละรุ่นอายุมีความเห็นในเรื่องการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นด้วยมุมมองที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของค่านิยม จารีต และวัฒนธรรมของสังคมไทย เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติเรื่องเพศของแม่วัยรุ่น ที่มีรุ่นอายุแตกต่างกัน ในมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบและเข้าใจถึงทัศนคติของแม่วัยรุ่นในแต่ละรุ่นอายุ ในมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีไทย เพื่อนำไปสู่การอธิบายปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นด้วยมุมมองที่หลากหลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ ดำเนินการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการสังเคราะห์แนวคิดและองค์ความรู้จากเอกสารทางวิชาการต่างๆ โดยการเก็บข้อมูลขั้นต้น ใช้วิธีการสนทนากลุ่มในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแม่วัยรุ่นที่คลอดลูกคนแรกในขณะที่อายุไม่ถึง 20 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และ

ปริมาณผล จำนวน 60 คน โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 รุ่นอายุ ได้แก่ 1) อายุไม่เกิน 19 ปี 2) อายุ 20 - 39 ปี 3) อายุ 40 - 59 ปี และ 4) อายุ 60 - 79 ปี ซึ่งในแต่ละรุ่นอายุมีจำนวนผู้ให้ข้อมูล 20 คน รวมทั้งหมดจำนวน 60 คน โดยใช้เกณฑ์อายุปัจจุบันในการแบ่งกลุ่ม และคณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จากคุณสมบัติที่กำหนดขึ้นเป็นเกณฑ์ในการเลือกเพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยอีกทั้ง หากพบว่าผู้ให้ข้อมูลท่านใดมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถเติมเต็มข้อมูลได้คณะผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม และในการวิจัยได้ดำเนินการตามการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยและข้อจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สถานการณ์วัยรุ่นตั้งครรภ์ในประเทศไทย

วัยรุ่น คือ วัยแห่งการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งวัยรุ่นจะให้ความสนใจในเพศตรงข้ามและมีความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ (บุญฤทธิสุวรรณ์ 2557: 5-6) โดยการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Teenage pregnancy) หมายถึง การตั้งครรภ์ในสตรีที่มีอายุระหว่าง 10 - 19 ปี โดยถืออายุ ณ เวลาที่คลอดบุตร ซึ่งสามารถแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 2 ช่วงอายุ คือ Younger Adolescents ช่วงอายุ 10 - 14 ปี และ Adolescents ช่วงอายุ 15 - 19 ปี ในทางชีววิทยาและสรีระวิทยา หากวัยรุ่นหญิงในกลุ่มอายุดังกล่าวมีประจำเดือนและมีเพศสัมพันธ์กับเพศชาย ย่อมสามารถตั้งครรภ์และคลอดบุตรได้ (World Health Organization 2004: 5)

จากรายงานสถิติสุขภาพโลกขององค์การอนามัยโลก พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นอยู่ในลำดับที่ 5 ของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีอัตราการคลอดบุตรจำนวน 47 คน (ตารางที่ 1) ต่อผู้หญิงในรุ่นอายุเดียวกันหนึ่งพันคน (World Health Organization 2013: 155 - 165) ประกอบกับข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ระบุว่า จำนวนการคลอดบุตรในผู้หญิงไทยอายุ 10 - 19 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 (โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ 2556: 22) ข้อมูลดังกล่าวสามารถสะท้อนถึงความเสี่ยงในด้านการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของไทยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งความรุนแรงของปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของไทยยังเป็นสิ่งที่น่ากังวลใจเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากข้อมูลของกรมอนามัย พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 40 ในปี พ.ศ. 2552 และพบว่าอายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการวิชาการสาธารณสุข 2554: 4-5, 15-29)

ตารางที่ 1 การจัดลำดับอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2553 ในกลุ่มประเทศ ประชาคมอาเซียน

ลำดับที่	ประเทศ	อัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นอายุ 15 - 19 ปี (ต่อหญิงกลุ่มอายุเดียวกันหนึ่งพันคน)
1	ลาว	110
2	ฟิลิปปินส์	53
3	อินโดนีเซีย	52
4	กัมพูชา	48
5	ไทย	47
6	เวียดนาม	35
7	บรูไน	18
8	มาเลเซีย	14
9	สิงคโปร์	6
10	พม่า	ไม่มีการสำรวจ

ที่มา: World Health Organization 2013: 155 - 165

จากข้อมูลที่ได้เสนอไปข้างต้น ย่อมเห็นได้อย่างชัดเจนถึงปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และเมื่อศึกษาถึงข้อมูลในระดับลึก ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้วิเคราะห์จำนวนและอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทยในปี พ.ศ. 2555 พบว่า อัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่น อยู่ที่ 46.92 คน และเมื่อจำแนกรายภาค พบว่าภาคกลางมีอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นสูงสุด อยู่ที่ 55.20 คน รองลงมาเป็นภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ (ตารางที่ 2) และเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีต เห็นได้อย่างชัดเจนว่าแนวโน้มของสถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายควรตระหนักและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และแม้ว่าข้อมูลในตารางที่ 2 ในส่วนของกรุงเทพมหานครจะมีตัวเลขที่แสดงถึงจำนวนอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ แต่เมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียด ย่อมกล่าวได้ว่าภาคอื่นๆ ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในขณะที่กรุงเทพมหานครเพียงจังหวัดเดียวมีจำนวนสูงถึง 8,999 คน ดังนั้น ย่อมสามารถแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่น่าเป็นกังวลของปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จึงทำให้คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญและเลือกพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่หลักในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย จำแนกรายภาค ปี พ.ศ. 2555

ภาค	หญิงอายุ 15 - 19 ปี	หญิงที่คลอดบุตรอายุต่ำกว่า 20 ปี			อัตราการคลอดบุตรของ วัยรุ่น อายุ 15 - 19 ปี (ต่อหญิงกลุ่มอายุ เดียวกัน พันคน)
		อายุ ≤14 ปี	อายุ 15 - 19 ปี	รวม	
กลาง	566,027	1,333	31,246	32,579	55.20
เหนือ	399,654	764	17,898	18,662	44.78
ใต้	357,227	448	15,887	16,335	44.47
ตะวันออกเฉียงเหนือ	811,232	1,235	35,826	37,061	44.16
กรุงเทพมหานคร	200,087	336	8,663	8,999	43.30
ทั้งหมด	2,334,227	4,116	109,520	113,636	46.92

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย ปี พ.ศ. 2555: 4

จากสถานการณ์การตั้งครรภีในกลุ่มวัยรุ่นดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น นับว่าเป็นปัญหาสำคัญและสะสมมาอย่างต่อเนื่องของสังคมไทย โดยสถานการณ์การตั้งครรภีในวัยรุ่นของไทยไม่เพียงแต่ถูกนำเสนอด้วยข้อมูลทางสถิติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้อมูลจากการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ดังเห็นได้จากผลการศึกษาของศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต และคณะ ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในพัฒนาการทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2539 - 2554 โดยผลการศึกษาได้ให้ข้อมูลสำคัญว่า ทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

“อดีตวัยรุ่นหญิงมีทัศนคติว่าจะถูกมองว่าเป็นหญิงไม่ดี ถ้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ หรือการเปิดเผยว่ามีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่ง โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงที่เป็นโสด ถือเป็นเรื่อง “คอขาดบาดตาย” ... แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาวิจัยในช่วง 5 - 7 ปี ที่ผ่านมา ความคิดเห็นและค่านิยมของวัยรุ่นส่วนใหญ่ยอมรับว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นหญิงและชายเป็นเรื่องธรรมดา รวมทั้งพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรถือเป็นเรื่องธรรมดาด้วย” (ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต และคณะ 2554: 185 - 187)

สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) ซึ่งได้ทำการศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภีในวัยรุ่นในประเทศไทย 2556 พบว่า มุมมองความคิดเห็นต่อสถานการณ์การตั้งครรภีในวัยรุ่น ทั้งในแง่ของอัตราวัยรุ่นตั้งครรภีที่เพิ่มมากขึ้น ผลกระทบต่อตัวบุคคล สังคม และมุมมองที่มีต่อการจัดการปัญหาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางของการให้อภัยและให้โอกาส ไม่ว่าจะ

ทางออกของปัญหาจะเป็นการตั้งครุฑต่อไปหรือยุติการตั้งครุฑ แม้ว่าคนในสังคมต่างรับรู้ว่าการตั้งครุฑในวัยรุ่นเป็นปัญหาใหญ่ เป็นปัญหาสังคม แต่การจัดการสาเหตุของปัญหาโดยป้องกันไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ในสมัยนี้อาจไม่ได้ผลนัก ควรเน้นให้ความรู้การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย ไปจนถึงการจัดการที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่นที่ตั้งครุฑแล้ว การทำแท้งที่ปลอดภัย หรือการเป็นแม่วัยรุ่นอย่างมีคุณภาพ เพื่อที่จะเลี้ยงดูลูกได้อย่างเหมาะสม เป็นการแก้ไขการหมุนเวียนของปัญหาในลักษณะวัยรุ่นตั้งครุฑจากรุ่นสู่รุ่น (โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ – HITAP 2556: 52)

โดยประชากรในแต่ละรุ่นอายุ ย่อมมีความแตกต่างทางด้านความคิด ความเชื่อ การกระทำ รูปแบบการทำงาน การใช้ชีวิต ประสบการณ์ในการรับรู้ และการถ่ายทอดที่แตกต่างกัน (Greenberg & Weber, 2008: 1 - 15) ซึ่งความแตกต่างดังกล่าว เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความเข้าใจและการรับรู้ที่ต่างกันในแต่ละรุ่นอายุในประเด็นต่างๆ จนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทำสมาธิในครอบครัวที่มีความหลากหลายทางรุ่นอายุ เกิดการสื่อสารกันในลักษณะที่แตกต่างกัน และบางครั้งอาจไม่สามารถสื่อสารกันได้ได้อย่างเข้าใจ ลักษณะดังกล่าวส่งผลสำคัญต่อประเด็นการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัว นำไปสู่ปัญหาการสื่อสารและการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของผู้ที่ถ่ายทอดสาร เป็นผลให้วัยรุ่นไม่สามารถปฏิบัติตามคำสอน และรูปแบบความคิดทางสังคมตามแบบสมัยอดีต เนื่องจากมีความเชื่อว่าสิ่งดังกล่าวมีความแตกต่างกับสภาพปัจจุบันและไม่เหมาะสมกับบริบทในสังคมไทยในปัจจุบัน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องเพศ ซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมไทยและบริบททางวัฒนธรรมไทยถือว่าเป็นเรื่องปกปิด ไม่สามารถนำมาพูดคุยได้อย่างเปิดเผย แม้กระทั่งในครอบครัวก็ตาม จากปัจจัยการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวที่ไม่ประสบผลสำเร็จดังกล่าว ทำให้เกิดช่องว่างในการพูดคุยเรื่องเพศระหว่างสมาชิกด้วยกันในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเรื่องเพศที่ไม่ถูกต้องของวัยรุ่น และนำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องเพศ หรืออาจจะเปรียบเทียบได้กับการขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมต่อสิ่งยั่วยุทางเพศ เป็นผลให้วัยรุ่นแสวงหาช่องทางในหลากหลายลักษณะและแหล่งความรู้อื่นๆ ในการสื่อสารและเรียนรู้เรื่องเพศ เช่น ผ่านทางสื่อในลักษณะต่างๆ ผ่านเพื่อน หรือผ่านประสบการณ์โดยตรงจากการทดลองของตนเอง

สถานการณ์การตั้งครุฑของวัยรุ่นในสังคมไทย นับว่าเป็นสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและครอบครัว ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ทั้งในรูปแบบของการเสนอองค์ความรู้ใหม่ เครื่องมือ นวัตกรรม คู่มือ โครงการอบรม กิจกรรม หลักสูตรการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาการตั้งครุฑและการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นกลับไม่ได้ลดลง สิ่ง

ดังกล่าวจึงเป็นปัญหาตั้งต้นที่สำคัญของบทความวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการนำเสนอมุมมองของปัญหาการตั้งครรภีในวัยรุ่น อันเป็นผลจากการสื่อสารเรื่องเพศในสังคมไทยด้วยมุมมองทางจารีต และวิธีคิดเรื่องเพศที่มีความแตกต่างของคนในแต่ละรุ่นอายุของสมาชิกในครอบครัว เป็นผลให้คนในแต่ละรุ่นอายุมีความคิดเห็น ทศนคติ และความเชื่อในเรื่องเพศที่แตกต่างกัน อันส่งผลต่อการถ่ายทอดความรู้ การสั่งสอน และวิธีการจัดการเรื่องเพศที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย หากสังคมมีความเข้าใจในชุดของความรู้และความเชื่อสังคมที่แตกต่างกัน อันเกิดจากความแตกต่างของรุ่นอายุ ย่อมสามารถสร้างชุดความรู้ใหม่ที่มีความเหมาะสมสำหรับนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภีของวัยรุ่นไทยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้น แม้ว่าบางคนจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวัง แต่สังคมก็ยังคงยอมรับว่า บุคคลจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงเป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดง หรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของบุคคล การแสดงบทบาทของบุคคลขึ้นอยู่กับการที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเองและสามารถมองเห็นบทบาทของตนเองได้ตามการรับรู้ ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานของบุคคล เป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น ขณะที่การยอมรับบทบาทของบุคคลจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่บุคคลรับรู้ การยอมรับบทบาทเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคม และบุคคล เพราะบุคคลอาจไม่ยินดียอมรับบทบาทเสมอไป นอกจากนี้ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล ยังขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคล เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง (Cohen, 1979: p35 - 36; Broom & Selnick, 1977: p 34 - 35; Allport, 1973: p 181 - 184)

แนวคิดรุ่นอายุทางประชากร (cohort)

รุ่นอายุ หรือโคฮอร์ต (cohort) หมายถึง กลุ่มคนในสังคมที่เกิดในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ได้รับการดูแลในสภาพแวดล้อมที่คล้ายกัน และมีประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมกัน มีผลให้ความสนใจ ความเชื่อ ทศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม และโลกทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ครอบครัว บทบาท

สถาบันการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต และมุมมองในเรื่องอนาคตมีลักษณะใกล้เคียงกัน (Greenberg & Weber 2008; Howe and Strauss 2000, อ้างถึงในวรชัย ทองไทย 2552: 263)

แนวคิดความมั่นคงเชิงภววิทยา (Ontological security)

แนวคิดความมั่นคงทางภววิทยา อธิบายว่าบุคคลในสภาวะสมัยใหม่ มีแนวโน้มที่จะตระหนักถึงตนเองมากขึ้น เป็นสภาพจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการมีมุมมองเชิงบวก โดยจะคำนึงถึงโอกาส หรือความอยู่รอดในการดำรงชีวิต เป็นมุมมองการวิเคราะห์ถึงความปลอดภัยในแง่ความเป็นจริง (Ontological security) ซึ่งปรัชญาเชิงภววิทยา (Ontology) อธิบายสิ่งที่ดำรงอยู่ การมีอยู่จริงของสรรพสิ่งว่ามนุษย์มีความต้องการพื้นฐานที่จะรู้สึกปลอดภัยในปัจจุบันต่างๆ ของการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ต้องอยู่ท่ามกลางความไม่มั่นคงปลอดภัยและความไม่แน่นอนต่อสถานการณ์ที่ต้องอยู่ด้วยความหวาดกลัวจากความยากลำบากในการทำหน้าที่ในชีวิตประจำวัน บุคคลจึงเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ที่ต้องผ่านการเผชิญหน้ากับความเสี่ยง (risk) และตระหนักถึงความปลอดภัย (security) ในบริบทของการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน (Giddens 1991)

ผลการศึกษาวิจัย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มได้สะท้อนให้เห็นว่า มุมมองเรื่องเพศของแม่วัยรุ่นที่มีรุ่นอายุ (cohort) แตกต่างกันในมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีไทย มีรูปแบบที่แตกต่างกันของการดำเนินชีวิตในโครงสร้างทางสังคม 5 รูปแบบ

รูปแบบแรก วิธีการสอนเรื่องเพศ ด้วยแนวคิดทางจารีตและวัฒนธรรมในสังคมไทย จากมุมมองในยุคสมัยของผู้ปกครอง ย่อมส่งผลทำให้วัยรุ่นปฏิเสธ และไม่รับฟังเรื่องดังกล่าว เพราะวัยรุ่นในปัจจุบันมองว่าคำสอน หรือรูปแบบทางความคิดดังกล่าวไม่เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน และมีความแตกต่างจากสิ่งที่ประสบในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกัน ไม่ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีความแตกต่างในรุ่นอายุก็ตาม แต่ความเห็นในประเด็นดังกล่าวเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ดังคำกล่าวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“สมัยก่อนไม่มีแบบนี้ ถ้ามีแบบนี้ก็คงไม่เชื่อเหมือนกันแหละ มันก็ต้องตามสถานการณ์ เดียวนี้จะไร่มันก็เจริญหมดแล้ว...มีดคำให้อยู่บ้าน พุดง่าย ๆ...”

สมัยนี้พูดตรงมันก็ไม่ฟัง ยิ่งไปอ้อมยิ่งไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจอีก แม่พูดอะไร
รำคาญ...เด็กก็อยากทดลอง”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 74 ปี)

“เด็กมันรู้ดีกว่าเราอีก มีคอมก็เล่นกันเป็น เขารู้ดีกว่าเราอีก...รุ่นหลานเดี๋ยวนี้
มันสอนเราอีก บอกนี่ไม่ใช่สมัยย่าสมัยยายแล้วนะ....เด็กสมัยนี้ 4 ขวบ ไป
โรงเรียนเขาบอกมีแฟนแล้ว...เด็ก 4-5 ขวบ มีแฟน 2 คน 3 คนแล้ว”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 64 ปี)

“ยิ่งบอกก็ยิ่งทำ เหมือนเด็กสมัยนี้ยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ พอเราพูดไปแรงๆ ก็
ฟังๆ ไปอย่างงั้นแหละ แต่พอถึงเวลาเขาก็ไม่ทำตามเราหรอกนะ”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 35 ปี)

“พอแม่ เขาก็เลยไม่ได้อะไรมา เพราะว่าเขาจะพูดที่ เราก็จะเดินหนี”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 23 ปี)

“เพราะเด็กสมัยนี้ไม่ค่อยฟังพ่อแม่ ติดเพื่อน ติดเที่ยวมากกว่า”

(สัมภาษณ์เชิงลึกแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

รูปแบบที่สอง แม่วัยรุ่นที่มีความแตกต่างในรุ่นอายุ ย่อมมีประสบการณ์ และทัศนคติในเรื่อง
เพศที่แตกต่างกัน เป็นผลให้การถ่ายทอดเรื่องเพศของแม่วัยรุ่นในแต่ละรุ่นอายุมีความแตกต่างกัน
กล่าวคือ กลุ่มอดีต (แม่วัยรุ่นที่ปัจจุบันอยู่ในรุ่นอายุไม่เกิน 79 ปี) พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา หรือ
ได้รับการศึกษาในระดับที่ไม่มากนัก และเริ่มต้นชีวิตการทำงานตั้งแต่อายุน้อย จึงทำให้แม่วัยรุ่นในยุค
ดังกล่าวแต่งงานและมีลูกเร็ว ซึ่งกลุ่มดังกล่าวสะท้อนความจริงของยุคสมัยต้นว่า การดำเนินชีวิตคู่ตั้งแต่
อายุน้อยนับเป็นเรื่องปกติของสังคมไทยในยุคสมัยก่อน แต่มีความแตกต่างในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์
และการตั้งครรรค์ โดยจะมีเพศสัมพันธ์กับสามี และจะมีลูกอันเกิดจากการอยู่กินแบบสามีภรรยาที่ผ่านการ
แต่งงานตามประเพณี ไม่ได้ลักลอบได้เสียและตั้งครรรค์ก่อนแต่งงาน สะท้อนให้เห็นว่าเป็นการวางแผนการ
ตั้งครรรค์ ดังคำกล่าวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ถ ตอนนั้นเราก็ไม่ได้คิดนะ ว่าเราเด็กหรือเราผู้ใหญ่เราไม่รู้ เรารู้แต่ว่าเรามี
ลูก เราพร้อม เราก็รับผิดชอบตรงนี้ว่าเรามีสามีเป็นตัวเป็นตน...”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 65 ปี)

“ก็ไม่ได้ตกใจอะไร เพราะคิดว่าพร้อม ก็ปกติ สามีไม่ได้ทำอะไร ไม่เป็นไร มีก็ปล่อยไป เรามีอะไรก็เลี้ยงตามมีตามเกิด”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 60 ปี)

รูปแบบที่สาม แม่วัยรุ่นในบางรุ่นอายุ มองเรื่องเพศเป็นเรื่องปกปิด และไม่ควรถอน หรือพูดคุยในสังคมและครอบครัว ทำให้เมื่อมีลูก หรือเมื่อมีหลาน กลุ่มดังกล่าวจึงไม่ได้ให้ความรู้เรื่องเพศกับลูกด้วยวิธีการสอนในลักษณะที่ชัดเจน ทำให้เรื่องการสอนบางครั้งเป็นหน้าที่ของพี่สาวแทน อีกทั้งกลุ่มดังกล่าวใช้วิธีการสอนแบบทางอ้อม เช่น การบังคับไม่ให้มีแฟน ไม่ให้คบหากับผู้ชาย การให้กลับบ้านตามเวลา กำหนด หรือในบางกรณีก็พบว่ามีกำหนัดไม่ให้ออกนอกบ้าน อีกทั้ง ลักษณะคำสอนทางเพศในกลุ่มดังกล่าว แสดงออกในรูปแบบที่ยังคงวัฒนธรรม จารีต ประเพณีดั้งเดิมของไทย เช่น การรักษาวนสงวนตัว การเป็นหญิงพรมจรรย์ เป็นต้น ดังคำกล่าวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...การเรียนเดี๋ยวนี้ครูสอนไม่ดีเลย พอสอนปั๊บ เขาแล้วเรื่องเพศสัมพันธ์แล้ว เดี่ยวเด็กมันก็รู้เอง สัตว์ทั้งหลายไม่ต้องมีใครมาสอน เขายังเป็นเลย แล้วคนต้องมานั่งสอนกันทำไมอะ”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 74 ปี)

“...เรื่องเพศไม่ต้องสอน ครูบาอาจารย์สอน มั่นดูในทีวี เปิดเน็ตมันก็รู้แล้ว”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 65 ปี)

“สอนว่า จะไปคบผู้ชายก็ดูด้วย แล้วก็ไม่ใช่ไปไหนคนเดียว ให้ไปหลายๆ คน”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 65 ปี)

“...ไม่ต้องสอนเลย มันรู้หมดเพราะครูสอนมา ก็อยากจะโทรไปด่าเหมือนกัน สงสัยต่อไปก็เรียนเซ็กส์กันซะเลยหมดเรื่อง จริงๆ นะเรื่องจริง อยากด่าโรงเรียนจังเลย...หนูรู้หมด ย่าไม่ต้องพูด บางทีมันรู้มากกว่าที่เราพูดซะอีก...”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 65 ปี)

“ป.6 นี้เริ่มสอนแล้ว ู้เลย ครูสอนได้ยากกับหนูเลย เรามีอย่างนี้ อย่างนั้นนะ ก็ว่ากันไป แล้วพอ ม.1 - ม.3 ลูกก็รู้หมด แต่ลูกดีไม่เป็นไร ลูกนั้นมันรุ่นก่อน หนูเป็นคนเล็กอายุเกือบ40แล้ว แต่ว่าหลานนี่สิอายุ 14 15 ู้หมดแล้ว บอกย่าไม่ต้องสอนหนู หนูรู้หมด ครูเขาสอนหนูแล้ว...เราควรหยุดเด็ก ครูสอนมานี้เด็กไม่หยุด

ครูสอนเพิ่มเติมด้วย สอนไปสอนมาก็บอกว่า ต้องไปซื้อมานะ เพื่อป้องกัน
นั้นไปโน้นเลย สมัยเราดูยางรู้จักไหม ไม่รู้ เขาไปกรอกน้ำเล่น สมัยเราไม่รู้
เรื่องหรอก”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 60 - 79 ปี ปัจจุบันอายุ 74 ปี)

“มีแต่พี่บอกให้ใส่ถุงยาง...พี่สาว บอกว่า เวลาที่เพศสัมพันธ์ให้เราใส่ถุงยาง”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 32 ปี)

“ไม่มีนะ แม่ไม่สอน แม่ไม่ค่อยอะไร เพราะแม่อายุเยอะแล้ว”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 32 ปี)

รูปแบบที่สี่ แม่วัยรุ่นในกลุ่มอายุไม่เกิน 59 ปี และกลุ่มอายุไม่เกิน 39 ปี พบว่า สองกลุ่ม
ดังกล่าวมีลักษณะการถ่ายทอดเรื่องเพศที่เปิดกว้างมากขึ้น โดยเห็นว่ามีโอกาสให้ลูกได้เรียนรู้กับ
สังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น เพราะว่าคนในกลุ่มดังกล่าวได้รับการศึกษามากขึ้น มีชีวิตการทำงานที่เปิดกว้าง
และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกมากขึ้น ทำให้มีการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง และแนวคิดใหม่
เริ่มมีผลต่อการตัดสินใจ และการดำเนินชีวิตของแม่วัยรุ่นในกลุ่มดังกล่าว โดยมีการสอนเรื่องเพศกับลูกใน
ครอบครัว เพราะว่า เป็นสิ่งที่ต้องอธิบายและให้ความรู้กับลูก และใช้วิธีการสอนในรูปแบบผสมผสาน ทั้ง
การใช้แนวคิดจารีตของไทย เช่น การสอนเรื่องการรักษาวนสงวนตัว การห้ามออกนอกบ้านเกินเวลา การห้ามมี
แฟน รวมทั้งใช้วิธีการสอนลูกในลักษณะเป็นเพื่อนที่เรียนรู้และเข้าใจลูก โดยเส้นทางความเป็นแม่วัยรุ่นของ
กลุ่มอายุดังกล่าว มีลักษณะผสม คือ ส่วนหนึ่งเกิดจากการท้องก่อนแต่งงาน และส่วนหนึ่งมาจากรูปแบบ
การแต่งตามประเพณี ซึ่งทำให้เห็นถึงความหลากหลายของแนวคิดต่อนิยามแม่วัยรุ่นของกลุ่มดังกล่าว
โดยทั้งสองกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมองเรื่องเพศที่ต่างกันของคนในครอบครัว ดังคำกล่าว
ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ที่บ้านก็จะมีตัวอย่างให้ดูเยอะๆ พี่น้องก็อยู่กันเยอะ ที่บ้านญาติเยอะ ก็
ยกตัวอย่าง ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยพูดว่าป้องกันหรอก ห้ามมากกว่า”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 29 ปี)

“สักประมาณ 14 แล้วก็ห้ามยุ่ง คุ้ย กับผู้ชาย”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 26 ปี)

“วันแรกที่เป็นประจำเดือน พี่สาวบอกว่า เป็นแม่คนได้แล้วนะ จำได้เลยพี่สาว บอกว่าเป็นแม่คนได้แล้วนะต้องระวังตัวให้ดี...เราก็เข้าใจความหมาย แหละ...แต่คิดว่าเด็กสมัยนี้เขารู้มากกว่าเราในอายุเท่าเท่ากัน เขาจะรู้จักวิธี ป้องกันมากกว่าเรา...เรื่องเซ็กส์ต่างๆ เขาจะข้ามขั้นกว่าเราในตอนนั้น มากกว่า รวดเร็วกว่า...โลกมันเปลี่ยน”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 32 ปี)

“... มันก็เหมือนๆ กันแหละ เด็ก ม.2 ม.3 ในรุ่นๆ นั้นตอนเรียนประถมอะ เด็ก ป.6 ยังมีเลย เด็กผู้หญิงอะ มีสามี มีผัวหละ ง่ายๆ ป.6 อะ พอขึ้น ม.1 อี้นี้มี ผัวละอะไรเงี้ย ยุคนี้ก็มี ยุคนั้นก็มี เหมือนกัน ไม่ได้ต่างกัน”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 32 ปี)

“ส่วนใหญ่สมัยนี้น่าจะมองเป็นเรื่องธรรมชาติ ธรรมดา เพราะเห็นในออนไลน์ ออกสื่อ เล่นในออนไลน์ คือเขาก็ถ่ายรูปแบบ เหมือนให้รู้เลยว่า อย่างนี้ อย่างนี้ นะ คือเขาเพิ่งทำอะไรกันเสร็จแล้วถ่ายรูปกัน ก็คงมองว่าคงไม่เป็นอะไรแล้วมั้ง”

(สนทนากลุ่มอดีตแม่วัยรุ่น รุ่นอายุ 20 - 39 ปี ปัจจุบันอายุ 22 ปี)

รูปแบบที่ห้า แม่วัยรุ่นในกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี โดยทั้งหมดเป็นกลุ่มที่กลายมาเป็นแม่วัยรุ่น จากความไม่พร้อม และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ใช้ชีวิตภายใต้แนวคิดสังคม เมืองสมัยใหม่ ไม่ยึดถือเรื่องประเพณี จารีตของไทย หรือความเชื่อในเรื่องเพศ บางส่วนมีสมาชิกใน ครอบครัวเป็นผู้อบรมและให้ความรู้เรื่องเพศ แต่กลุ่มดังกล่าวกลับไม่ได้เห็นความสำคัญ และเชื่อว่า ความคิดดังกล่าวล้าสมัย ใช้ไม่ได้กับยุคปัจจุบัน ดังนั้น การดำเนินชีวิตจึงยึดสื่อ เพื่อน และอาศัยการ ตัดสินใจด้วยตนเองและเพื่อนเป็นหลัก การรับฟังคำแนะนำจากผู้อื่นจึงไม่มีความสำคัญต่อกลุ่มดังกล่าว แต่เมื่อกลุ่มดังกล่าวมีลูกจึงได้นำข้อผิดพลาดในชีวิตของตนเอง มาเป็นบทเรียนในการสอนลูก โดยมี รูปแบบการสอนและเนื้อหาที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา อีกทั้งเลี้ยงลูกแบบเพื่อน โดยเปิดกว้างและให้อิสระใน การดำเนินชีวิต ดังคำกล่าวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ตั้งแต่เจอทางอินเทอร์เน็ต ถึงมีอะไรด้วยใช้เวลาประมาณ 3 เดือน...เขาขอ เลย...มีอะไรกันบ้านผู้ชาย...ตอนกลางวัน มีแม่เขาอยู่”

(สัมภาษณ์เชิงลึกแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“แม่บอกว่าถ้าจะมีอะไรกันก็ใส่ถุงยาง หรือกินยาคุม...โดยสอนตรงๆ”

(สัมภาษณ์เชิงลึกแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“พี่สาว...อายุห่างกัน 10 ปี เป็นคนสอนให้กินยาคุม...แม่ไม่เคยสอน”

(สัมภาษณ์เชิงลึกแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“ก็เขาบอกตามที่บอกอ่า เขาบอก ถ้าเกิดไม่ใส่ถุงยาง ไม่อะไรเลยก็บอกพาไป
ฉีดยาคุม”

(สนทนากลุ่มแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“เขาก็บอก มีลูกลำบากนะ ไหนจะเลี้ยงโต ไหนจะค่านม ค่าแพมเพิส เขาก็พูด”

(สนทนากลุ่มแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“ก็ถ้ารักตัวเอง ก็ไม่น่าจะมีหรอก ถ้าจะมีก็ใส่ถุงยางก็ได้”

(สนทนากลุ่มแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“...การป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ ที่บ้านดีกว่า เพราะที่โรงเรียนเราไม่ค่อยเข้า
เรียน เลยไม่เข้าใจ”

(สัมภาษณ์เชิงลึกแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

“ทำกับพ่อแม่ไว้เยอะ แล้วก็ถูกหนูเป็นผู้หญิงด้วย กลัวจะเป็นเหมือนเรา....

อยากกลับไปเรียนสูงๆ โตแล้วค่อยมี”

(สัมภาษณ์เชิงลึกแม่วัยรุ่น รุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ปัจจุบันอายุ 17 ปี)

อภิปรายผล

การทำความเข้าใจปรากฏการณ์แม่วัยรุ่น ควรทำความเข้าใจสังคม จารีตประเพณี และวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดวิถีชีวิตและบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ หรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามและสมาชิกในสังคมควรยึดถือปฏิบัติ โดยสังคมกำหนดสร้างให้บทบาทของการมีเพศสัมพันธ์ ต้องอยู่ในกรอบของการแต่งงานระหว่างเพศหญิงและชาย และมีการตั้งครรภที่มีการวางแผน เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อในเรื่องการรักษานวลสงวนตัว ในขณะที่การตั้งครรภก่อนแต่งงาน หรือการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น นับว่าเป็นเรื่องผิดบรรทัดฐานของสังคมไทย ผิดจาก

คำอบรมสั่งสอนที่ถ่ายทอดในครอบครัว สิ่งดังกล่าวนับว่าเป็นแนวปฏิบัติที่สืบทอดต่อมาในทุกยุคทุกสมัยของสังคมไทย โดยการกำหนดสร้างในลักษณะดังกล่าวได้กระทำผ่านอำนาจของสถาบันต่างๆ ในสังคมในลักษณะที่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมที่ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่สมบูรณ์ที่สุดแต่อย่างใด เพราะสมาชิกของสังคมในแต่ละยุคสมัยย่อมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ รูปแบบการใช้ชีวิต การยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายมากขึ้น

ในลักษณะดังกล่าว พฤติกรรมทางเพศและการตั้งครรภของวัยรุ่น ย่อมกล่าวได้ว่าสังคมในยุคสมัยหนึ่งถือเป็นเรื่องที่ต้องการปกปิด ไม่สอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรม แต่ในปัจจุบันประเด็นดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นไปในลักษณะของการเปิดเผยมากขึ้น มีลักษณะเป็นสังคมสมัยใหม่ แต่ยังคงมีบางกลุ่มที่มีความเห็นต่อประเด็นการตั้งครรภในวัยรุ่นในด้านด้านลบ เป็นความแปลกแยก สร้างปัญหา และตีตราวัยรุ่นที่มีประวัติและพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าว ดังนั้น ย่อมกล่าวได้ว่าในสังคมไทยประกอบด้วยมุมมองที่แตกต่างกันในสองลักษณะดังกล่าว ถ้าจะทำความเข้าใจปรากฏการณ์แม่วัยรุ่น จึงควรทำความเข้าใจในวิถีคิดที่รอบด้านเหล่านี้ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้านและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

ในด้านของแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท นำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของแม่วัยรุ่น ได้ว่าบทบาทที่สังคมกำหนดให้วัยรุ่น คือ การเป็นลูกที่ดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เมื่ออยู่ในโรงเรียนต้องรับผิดชอบการเรียน ช่วยเหลืองานส่วนรวมและเชื่อฟังครู ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงทั้งสารเสพติด ความรุนแรง และเรื่องเพศ ฯลฯ ขณะที่แม่วัยรุ่นไม่ได้ยินดียอมรับบทบาทการเป็นลูก หรือเป็นนักเรียนตามที่สังคมกำหนดให้ จึงเลือกที่จะแสดงบทบาทที่กระทำจริง ได้แก่ การเป็นแม่ เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นวัยรุ่นที่สดใส มีหน้าที่เรียนหนังสือ มาสวมบทบาทเป็นแม่ ซึ่งเป็นบทบาทของผู้ใหญ่ ทำให้ได้รับผลกระทบจากความสามารถในการดูแลตนเองระหว่างตั้งครรภ ร่างกายยังไม่เติบโตเต็มที่ และยังไม่พร้อมที่จะตั้งครรภอย่างปลอดภัย รวมทั้งการเลี้ยงดูลูกให้มีคุณภาพ ทำให้สังคมประทับมลทิน (Stigmatized) วัยรุ่นตั้งครรภว่าเป็นเด็กใจแตก ทำแท้งก็ว่าเป็นแม่ใจยักษ์ นับเป็นการก้าวกระโดดของชีวิตจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่ แม้ว่าวัยรุ่นบางส่วนจะมีความพร้อม แต่ในกรณีส่วนใหญ่เกิดในลักษณะที่ไม่มีความพร้อม ส่วนแนวคิดความมั่นคงเชิงภววิทยา สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของแม่วัยรุ่น ได้ว่าแม่วัยรุ่นดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะสังคมสมัยใหม่ ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว จนเกิดความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่สังคมกำหนดคือการเป็นลูก เป็นนักเรียนกับบทบาทที่กระทำจริง คือ การเป็นแม่ ทำให้มีความยากลำบากในการทำหน้าที่ในชีวิตประจำวัน เกิดความไม่มั่นคงในการดำเนินชีวิต จึงคำนึงถึงความความมั่นคง ภายใต้นี้ความเป็นจริงของสังคม โดยการ

เชื่อมั่นในพลังอำนาจของตัวเอง การปรับวิธีคิดขณะเผชิญกับความยากลำบาก การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้แม่วัยรุ่นสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ดังทราบกันดีว่า เส้นทางชีวิตของแม่วัยรุ่น เริ่มจากวัยเด็กและกระโดดก้าวข้ามเป็นวัยผู้ใหญ่ ทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวังได้ เนื่องจากสังคมคาดหวังให้การเป็นแม่เป็นบทบาทของผู้ใหญ่ ทำให้แม่วัยรุ่นมีความยากลำบากในการทำหน้าที่ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ “โอกาส” ของแม่วัยรุ่นที่จะได้รับจากครอบครัวและสังคมต้องสูญเสียไป อันส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิต สุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ แม้ว่าแต่ละรุ่นอายุจะมีมุมมองเรื่องเพศที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหมดเห็นว่าการตั้งครรภีในวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทย และส่งผลกระทบต่อครอบครัว ในอดีตอาจเป็นเรื่องปกติของสังคมไทย เนื่องจากยังมีความเป็นสังคมเกษตรอยู่สูง และคนส่วนใหญ่ไม่ได้มีช่วงเวลาสำหรับการศึกษาตามระบบโดยใช้ระยะเวลาสั้นเท่าปัจจุบัน และจำเป็นต้องทำงานประกอบอาชีพตั้งแต่อายุไม่มากนัก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคนที่อายุไม่ถึง 20 ปี ในสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันจึงพบว่ามี ความแตกต่างกันสูงทั้งในด้านของความรับผิดชอบ การคำนึงถึงครอบครัว และการตระหนักในความพร้อมของการเป็นแม่ แต่หากวิเคราะห์ในบริบทของสังคมปัจจุบัน คนที่อายุไม่ถึง 20 ปี ในปัจจุบันยังถือว่าเป็นเด็ก ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยและพึ่งพาทรัพยากรต่างๆ จากครอบครัว ดังนั้น การมีเพศสัมพันธ์ หรือการมีลูกจึงนับว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับบริบทของสังคมในยุคปัจจุบัน และเมื่อคนในกลุ่มดังกล่าวเกิดการตั้งครรภีและเปลี่ยนสภาพจากเด็กหญิงเป็นแม่ จึงถูกมองจากสังคมว่าเป็นความผิดพลาดในชีวิต กลายเป็นปัญหาของครอบครัว และถูกตีตราว่าเป็นปัญหาของสังคมไทย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แม่วัยรุ่นยุคปัจจุบันคำนึงถึงโอกาส หรือความอยู่รอดในการดำรงชีวิตมากขึ้น ทั้งเรื่องการกลับเข้าสู่การศึกษา การทำงาน และการเลี้ยงดูบุตร จึงต้องการความช่วยเหลือ และจำเป็นต้องพึ่งพาครอบครัวของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ในด้านการให้ความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตร ด้านการเงิน ความรู้ ความเชื่อ แนวคิด และแนวปฏิบัติต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการเลี้ยงดูบุตร ขณะที่การตั้งพ่อวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทั้งในเรื่องบทบาทของการเป็นพ่อ และการเป็นสามีที่ดี ย่อมช่วยให้ความขัดแย้งภายในครอบครัวทั้งฝ่ายชายและหญิงลดลง และเพิ่มโอกาสในการกลับเข้าไปสู่การเรียนในโรงเรียนของทั้งพ่อและแม่วัยรุ่นได้อีกครั้ง เพราะได้รับการสนับสนุนจากทั้งสองครอบครัวในด้านต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการสาธารณสุขวุฒิสภา. 2554. รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sn/2554-1/d020754-13.pdf. (สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557)

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP). 2556. ADOLESCENT PREGNANCY IN THAILAND 2013 สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย 2556. file:///C:/Users/LENOVO/Dropbox/man/แม่วัยรุ่น/อ้างอิง/adolescent_pregnancy_rep_online.pdf. (สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2558)

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2554. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความ เป็นอื่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

วรชัย ทองไทย. 2552. “มองสังคมอเมริกันผ่านคน ‘รุ่น’ ต่างๆ”. ใน ประชากรและสังคม 2552: “ครอบครัวไทย” ในสถานการณ์การเปลี่ยนผ่านทางสังคมและประชากร, บรรณาธิการโดย ชาย โพธิ์สิตา และ สุชาดา ทวีสิทธิ์. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต และคณะ. 2554. “หญิงยังไม่อยากเป็นแม่: เส้นทางชีวิตที่น่าห่วงใยของแม่วัยเด็กในสังคมไทย”. ใน ประชากรและสังคม 2554: จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย, บรรณาธิการ โดย สุรีย์พร พันพื้ง และ มาลี สันภูวรรณ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีเพ็ญ ตันติเวช และคณะ. 2556. สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย 2556. นนทบุรี: โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2556. สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2555. http://www.m-society.go.th/article_attach/10430/15330.pdf. (สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557)

บุญฤทธิ์ สุวรรณ. 2557. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556. มองภาพครัวเรือนไทยในรอบ 10 ปี.

http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_59.jsp. (สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557)

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน. 2553. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนานามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2553 - 2557). <http://www.nptlocal.go.th/files/order/20101029103148pmfpi.pdf>. (สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2557).

Allport Gordon. 1973. *Personality: A Psychological Interpretation*. New York: Holt.

Broom, Leonard & Selnick, Philip. 1977. *Sociology*. New York: Harper & Row.

Cohen, Bruce J. 1979. *Introduction to Sociology*. New York: McGraw-Hill.

Giddens, A. 1991. *Modernity and Self Identify*. Policy Press, Cambridge.

Greenberg, E., & Weber, K. 2008. *Generation we: How Millennial youth are taking over American and Changing our world forever*: Emeryville, CA: Pachatusan.

World Health Organization. 2004. *Adolescent pregnancy, Issues in adolescent health and development*. http://whqlibdoc.who.int/publications/2004/9241591455_eng.pdf. (สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2557)

_____. 2013. *World Health Statistics 2013, Adolescent fertility rate (per 1000 girls aged 15 -19 years) 2005-2010*.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/81965/1/9789241564588_eng.pdf?ua=1. (สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2557).